

Moslims en christenen samen in de zorg

Dr. Mouloud Kalaai
Specialist acute
geneeskunde en rampen
management

Inleiding

- Islam: arabisch voor onderwerping aan God
- Imane: arabisch voor geloof
- Ihsan: arabisch voor perfectionalisering

Inleiding

- Islam: 5 vijf zuilen
 1. Geloofsgetuigenis
 2. Gebed
 3. Zakaat
 4. Ramadan vasten
 5. Bedevaart naar Mekka

Praktische uitvoering van het geloof.

Inleiding

- Imane: 6 geloofspunten
 1. Eén God
 2. Engelen
 3. Heilige boeken
 4. Profeten
 5. Hiernamaals, dag des oordeels
 6. Lotsbeschikking zowel goede als kwade

De sterkte van het geloof is schommelend.

inleiding

- Ihsane: perfectionalisering

Leven en God aanbidden alsof je hem ziet, met het besef dat Hij jou op elk moment ziet.

Dit is het streefdoel van elke gelovige voornamelijk bij het naderen van het einde van het leven.

De dood: spiritueel

- Begin van een nieuw leven
- Pijnlijk: “inna lil mawti la sakaraat”
- Onvermijdelijk al zou men 1000 jaar trachten te worden. Q soerat El Baqara: “yawaddou ahadouhoum law you’ammara elfa sennah”
- Aankondigingen vd dood: ziekte en ouderdom

De dood: spiritueel

- Men mag niet verlangen naar de dood maar ook niet wanhopig vasthouden aan het leven.

- Enige pijnstillers voor de dood zijn goede daden.

De ziel van de gelovige met goede daden verlaat

haar lichaam vloeiend zoals water.

De stervende bijstaan

- Als verzorgende is het belangrijk aanwezig te zijn en/of beschikbaar te zijn voor de familie. Men hoeft niet veel te zeggen.
- De familie zal trachten de stervende aan de geloofsbelijdenis te herinneren.
- Indien een imam/geestelijke verzorger beschikbaar is neemt deze de taak over vd familie.

De stervende bijstaan

- De ziel verlaat het lichaam langs het hoofd en de ogen kijken de ziel na. Na het intreden van de dood worden de ogen dan ook gesloten.
- Het lijk kan klaargelegd worden door de verzorgenden, de familie kan echter vragen om dit zelf te doen uit respect voor de overledene.

Een stervende bijstaan

- Emoties zijn toegelaten in de Islam maar geen luid gehuil noch hysterisch gedrag gezien de ziel nog alles kan horen en op die manier gekweld wordt. Dit gebeurt helaas nog te vaak.

Ziekte spiritueel

- El Marad: de ziekte

Kan spiritueel zijn men spreekt dan van ziekte van het hart of ziekte van de ziel: liegen, roddelen, arrogantie, diefstal,

Wij spreken over de fysieke ziekte.

Ziekte: spiritueel

- Is nooit een straf.
- Is wél een beproeving.
- Is een zegen voor de geduldige die de beproeving van God aanvaardt.
 - de zonden worden vergeven
 - de smeebeden worden verhoord
 - de gebeden worden aanvaard zoals ze werden uitgevoerd in goede gezondheid.

Ziekte spiritueel

- Gezondheid is een gunst, ziekte is een beproeving.
- “Tou’rafou el achyaadou bie ad daadihaa”: “men kent de zaken door hun tegengestelde”

Medische zorg

- Zoeken van medische hulp valt onder voorbeschikking/is dus verplicht.
- Zoeken van medisch zorg is onderdeel van Tawakkoel (vertrouwen op God).
Geldt ook voor zorgverlener (zoeken naar kennis)
- Laa tay assoe min rawhi Allah (de hoop nooit opgeven), zelfs indien de dood nabij is blijven geloven dat God weet wat het beste is.

Moslims

- Islam is in eerste plaats preventief.
- “1 dirham preventie is meer waard dan 1 ton dirham genezing”
- Partnerkeuze, eetgedrag, hygiene, seksualiteit geboden/verboden, ...

Moslims

Jurisprudentie

- Door het toepassen van een gecontroleerde wetenschappelijke methodologie op legitieme bronnen, komen tot geldige wetten.
- Belangr.materiele bronnen: Koran, sunnah
- Resultaat: fatawa (wetten), is niet regide, er wordt rekening gehouden met uitz. op de regel. (bv plastische chirurgie)

Multi-religieuze kennis

- Geloof als steun.

Doch aandacht voor verschillende fasen van verwerking. Het geloof (el imaan) kan ook schommelen.

Waarom ik?, Berusting ...

Multi-religieuze kennis

- Palliatieve:

- zware ziekte leidt tot “ihsaan”
- extra aandacht voor integriteit van het lichaam (naakt)
- pijntherapie (sedatie vs analgesie)
- dagindeling ahv gebedstijden (preventie van desorientatie)
- imam

Multi-religieuze kennis

- Het gebed van de zieke:
- Mag liggend in bed of zittend op een stoel of staand
- Rituele wassing "woudou" mag met water maar ook vereenvoudigd met een kei (steen) "tayamoum"
- Tijdens het gebed mag niet gesproken worden en niet rondgekeken.

Multi-religieuze kennis

- Belang van multi-culturaliteit en multi-religieuzaliteit i.d. gezondheidszorg.
-
- -Zorg op maat!
- -Zorgverlener is een keuze, patiënt zijn niet!
- -Er zijn zorgverleners omdat er patiënten zijn en niet omgekeerd!
- -Eigen werk vergemakkelijken en werksfeer verbeteren

Multi-religieuze kennis

- Belang van multireligieuze zorg

Compliance:

- psychiatrie, neurologie
- ziekte en ramadan, hadj

Multireligieuze kennis

- Kennis van voedingsgewoonten:
 - probleem van in ziekenhuis ondervoeding.
 - ongecontroleerde voeding door familie en kennissen in ziekenhuis.
 - eetgewoonten:diabetes, lipiden (hypertensie, cardio)

Multireligieuze kennis

- Preventie:
 - huwelijksadvies
 - vaccinatie
 - psychische decompensatie (geloof kan steunend preventief werken)

Multireligieuze kennis

- Awra: naaktheid
- Religieuze verplichting tot bescherming van het lichaam en haar integriteit
- Weegt maatschappelijk zwaar door zowel zelfde als tegengestelde geslacht, gezondheidszorg is uitzondering op de regel.
- Nood breekt wet (nood moet duidelijk en correct omschreven zijn).
- Naaktheid ligt bij alle zieken gevoelig
- (cfr symposium tijdschrift orde v geneesheren Limburg 2009)

Gebedsruimte

- Gebedsruimte:
 - maakt wachten draaglijker (tijdens lange operaties ...).
 - niet veel voorzieningen nodig (kleine kale ruimte met enkele mattjes of een vast tapijt).
 - Geeft open uitstraling aan ziekenhuis
 - voorkomt “wild bidden” cfr “wild parkeren

Het bezoek

- Een moslim is verplicht zieken te bezoeken, dit heeft ook een belangrijke religieuze plaats. Vandaar veel en snel bezoek. Dit heeft echter ook etiquette regels. (pt niet overbelasten, ...)
- Gebedsruimte kan hier ook als wachtruimte dienen.

De verzorgende

- Het verzorgend beroep is één van de meest verheven beroepen in de Islam. Van de poetsdienst tot en met de researchers en de lesgevers.
- Het feit dat men vergoed wordt voor zijn werk neemt niets weg van de goede daden indien men het werk in eer en geweten vervult.

Moslims en christenen i.d. zorg

- Knelpunten?:
- Cultureel, zeker niet religieus
- Socio-economisch: algemeen slechte deelname aan hoger onderwijs
- Maatschappelijk: algemeen gevoel van non-acceptance (voornamelijk hoofddoek), ook deze groep is maatschappelijk geëngageerd vanuit een religieuze motivatie.

Moslams en christenen id zorg

- Met de hoed in de hand.
- Lichaam deels bedekt houden.
- Empathie, tonen van begrip maar wijzen op noodzaak.
- Agressiviteit lokt agressiviteit!
- Assertiviteit is niet hetzelfde als agressiviteit.
- Opleiding geneeskunde: nooit eerst de hand reiken aan patiënten. (smetvrees...)
- Verbale en non-verbale communicatie.
- Imam van wacht.

Moslimspatiënt

- Uitgangspunt: Moslimpatiënt is net als andere patiënten.
- Inter-individueel verschil tussen moslimpatiënten bestaat ook.
- Islamitisch standpunt is duidelijk en rationeel echter niet altijd voor de patiënt. (rol van de geestelijke verzorger, aalmoezenier, imam van wacht)
- Veel gelijkenissen met jodendom en christendom (waarden hetzelfde, normen verschillen soms)

Behoeften

- Halal/kosher voedsel
- Islamitisch geestelijke verzorgers
- Vrijdagpreek op de televisie zender van het ziekenhuis.
- Islamitische vrijwilligers via campagnes en training rekruteren om voor te lezen,....
- Verzorgenden een notie meegeven over de islam in de opleiding
- Betere palliatieve voorzieningen(dreiging van euthanasie wetgeving)
- Mogelijkh. tot hygienische hoofddoek
-

Keuze

- Hangt af van verschillende factoren:
 - kennis
 - gemoedstoestand(cave alarmteken)
 - religieuze toestand: praktiserend/niet praktiserend
 - omgevingsfactoren, sociale factoren
 - eigen overtuiging
 - eigen interpretatie / zelfverantwoordelijkheid

Keuze

“Laa ikraaha fi dien qad tabayanna
roushdou minna lrray”:

“er is geen dwang in de religie, de juiste
leiding is duidelijk onderscheiden van de
dwaling”. Koran; 2:256

KMS

- “Men lam yashkouri naasa, lam yashkouri Allah.” :Wie de mensen niet dankbaar kan zijn kan God ook niet dankbaar zijn.
- Ik dank jullie voor de aandacht
- En de organistaie voor de inspanningen en de interesse.